Neuvotteleva virkamies
Vesa Pekkola
STM/Turvallisuus ja terveys -osasto

31.1.2023

ASIANTUNTIJAKUULEMINEN PUOLUSTUSVALIOKUNNASSA: VALTIONEUVOSTON SELVITYS EDUSKUNNALLE SUOMEN AMPUMARATOJEN TILANTEESTA

Ampumaradat ovat tärkeä osa ampumataidon ja turvallisen aseenkäsittelyn harjoittamista. Ampumaradoista syntyy lähiympäristöön myös meluhaittaa ja maaperään ympäristövaikutuksia. Valtioneuvoston laatimassa selvityksessä nämä näkökulmat on tuotu tasapainoisesti esiin yhdessä sen tavoitteen kanssa, miten ampumaratojen määrää saataisiin Suomessa lisättyä nykytasosta.

Tässä lausunnossa selvitystä on tarkasteltu erityisesti ampumaratoihin liittyvien terveyshaittojen näkökulmasta ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan liittyvien säädösten kautta.

Ampumameluun liittyvä terveyshaitta

Ampumaradoista syntyvän melun aiheuttamat terveyshaitat lähiympäristöön eivät ole erityisen todennäköisiä. Ympäristömelun aiheuttama terveyshaitta syntyy pääasiassa unen häiriintymisen tai melun aiheuttaman pitkäaikaisen stressin kautta. Ammuntaa harjoitetaan yleensä päivä- ja ilta-aikaan, eikä sen voida katsoa aiheuttavan merkittävää unen häirintää. Ampumamelusta syntyvä pitkäaikainen stressi edellyttää säännöllistä ja runsasta ammuntatoimintaan sekä sitä, että melulle altistuva henkilö kokee melun kiusalliseksi. Ennen terveyshaittojen syntymistä syntyy lähiympäristöön yleensä viihtyisyyshaittoja tai naapuruussuhdelain mukaista kohtuutonta rasitusta. Ammunnasta syntyvä kuulovaurioriski liittyy yleensä itse ammuntatoimintaan ja rajoittuu ampumarata-alueelle, missä kuulon suojaus on tärkeää ja nykyisin myös yleinen käytäntö.

Ampumaratojen meluhaittaa arvioidaan nykyisin A-painotettuna enimmäistasona impulssiaikavakiolla, mikä kuvaa yksitäisten laukausten aiheuttamaa meluhaittaa. Tämä tunnusluku ei huomioi ammuttujen laukausten lukumäärää, ammunnan luonnetta eikä ampuma-aikoja. Nämä otetaan nykyisin huomioon ohjearvojen soveltamiseen liittyvässä viranomaisharkinnassa. Ampumatoiminnasta syntyvän meluhaitan arvioimiseksi olisi tarpeellista arvioida sitä, voitaisiinko ampumatoimintaa varten säätää haitan arviointiin paremmin soveltuvista ohjearvoista, jotka ottaisivat nykyistä täsmällisemmin huomioon myös ampumatoiminnan määrän. Työryhmän raportissa on myös viitattu tähän asiaan.

Työryhmän raportissa on nostettu esiin myös terveydensuojelulain, naapuruussuhdelain ja ympäristönsuojelulainsäädännön melusäädösten yhteensovittaminen ja yksinkertaistaminen. Sosiaali- ja terveysministeriön tavoitteena on käynnistää seuraavalla hallituskaudella terveydensuojelulain kokonaisuudistus. Tässä yhteydessä olisi hyvä mahdollisuus tarkastella myös terveydensuojelun melua koskevien säädösten suhde muuhun lainsäädäntöön. Vaikka terveydensuojelua koskevat säädökset ovat hieman eri tarkoituksiin kuin ympäristönsuojelua koskevat suunnitteluohjearvot, olisi kuitenkin eduksi tarkastella näiden nykyistä selkeämpää soveltamista ja yhdenmukaisuutta.

Lyijy

Selvityksessä on tunnistettu hauli- ja lyijyjätteen päätyminen ampumaratojen rakenteisiin, maaperään ja myös pohjaveteen. Ampumarata-alueiden pohjavesistä otetuissa näytteissä on löydetty lyijypitoisuuksia ja toisinaan korkeinakin pitoisuuksina. Maaperän ja pohjaveden suojeleminen lyijyltä on siten perusteltua myös talousveden laadun turvaamiseksi. Ampumaratojen huomioon ottamista on pidetty tarpeellisena talousveden laatua uhkaavien riskien hallinnassa. Ei ole kuitenkaan tiedossa, että talousvedessä olisi esiintynyt raakavedestä johtuvia korkeita lyijypitoisuuksia.

Lyijyn käyttöä on rajoitettu EU:n kemikaalilainsäädännöllä. Asiaa on käsitelty myös puolustusvaliokunnassa keväällä 2022 vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain ja ampuma-aselain käsittelyn yhteydessä. Nyt laaditussa selvityksessä on tunnistettu lyijyhaulien käyttöä ja hallussapitoa kosteikoilla koskeva rajoitus, mitä aletaan soveltaa 15.2.2023. Selvityksessä on tunnistettu myös Euroopan kemikaaliviraston valmistelema rajoitusehdotus lyijyhaulien käytölle muualla kuin kosteikkoalueilla sekä rajoitus lyijyn käytölle myös muissa ammustyypeissä (luodeissa) ja kalastusvälineissä. Näihin rajoituksiin liittyy poikkeusmahdollisuus niissä tilanteissa, kun se on maan puolustuksen vuoksi tarpeellista. Selvityksessä on tuotu esiin keskeiset näkökulmat, mitä tulisi näihin rajoituksiin liittyen ratkaista, kuten vapaaehtoisen maanpuolustustoiminnan asettuminen lyijyrajoitusten osalta ja milloin vapaaehtoinen maanpuolustus on tulkittavissa kemikaalilain 3 §:n nojalla maanpuolustuksen näkökulmasta välttämättömäksi.